

ARAŞTIRMA

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YABANCI UYRUKLU HASTALARA BAKIM VERMEDE YAŞADIĞI GÜÇLÜKLER

Demet CEYLAN POLAT*

Esmâ AKCAN**

Alınış Tarihi: 11.02.2016

Kabul Tarihi: 25.08.2016

ÖZET

Amaç: Bu çalışma bir hastanenin Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Kliniğinde uygulama yapan Hemşirelik 3. sınıf öğrencilerinin yabancı uyruklu hastalara bakım verirken yaşadıkları güçlükleri saptamak ve öğrencilerin görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapıldı.

Yöntem: Ekim-Aralık 2015 tarihleri arasında Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Kliniğinde uygulama yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 33 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturdu. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından oluşturulan 21 soruluk anket formu kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerinin %97'si eğitimleri esnasında yabancı hasta bakımına yönelik eğitim almadığını ve %93.9'u eğitiminin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin tamamı yabancı uyruklu hastalara bakım vermede zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Çözüm önerisi olarak öğrencilerin 51.5'i tercüman sayısının artırılması ve %9.1'i yabancı hastalara Türkçe eğitimlerin verilmesiyle yabancı hastaların daha kaliteli bakım alabileceklerini belirtmişlerdir.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin yabancı uyruklu hastaya bakım vermede zorlandıkları ve bu alanda çözümleyici çalışmaların yapılması gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci; yabancı uyruklu hasta; hemşire; bakım

ABSTRACT

Difficulties Experienced of Nursing Students who Give Care Foreign Patients

Objective: This study was carried out as descriptive to identify students views and determine the difficulties of 3rd grade nursing students in a Hospital Gynecology and Obstetrics Clinics who engaged in clinical practice while caring foreign patients

Methods: The sample consisted of 33 students who engaged in clinical practice in Gynecology and Obstetrics Clinics and agreed to participate in the study between October-December 2015. The 21-item questionnaire that developed by the researcher was used to collect data.

Results: During the study, it was indicated that 97% of students didn't receive training for foreign medical care and 93.9% needed training. All of the students stated that they had difficulty in giving care to foreign patients. As a solution, 51.5% of students indicated to increase the number of translators and 9.1% stated to give Turkish education to foreign patients in order to get better quality care.

Conclusion: It can be said that nursing students have difficulty in giving care to the foreign patients and analytical work needs to be done in this area.

Keywords: Students; foreign patients; nurse; care.

GİRİŞ

Kültür; öğrenilen ve paylaşılan değerler, inançlar, tutum ve davranışlar, örf ve adetler olarak tanımlanır ve varlığını, tutum, eylem ve örneklerin öğrenilmesi ve öğretilmesi yolu ile korur (Şahin, Bayram, Avcı 2009; Spradley 1981; Duffy 2001; Degazon 1996). Kültür, kişiliğin şekillenmesinde ana baba tutumları, çocuk yetiştirme biçimleri, kişinin nasıl düşüneceği, hangi dili konuşacağı, nasıl giyineceği, nasıl inanacağı, hastalarını nasıl tedavi edeceği, ölülerine ne yapacağı, nasıl

besleneceği gibi insan yaşamının pek çok yönünü etkiler (Spradley 1981; Degazon 1996). Bunların yanı sıra sağlık alanında, yeni tanı gruplarının oluşmasından, hastalıkların seyrine, semptom örüntülerinden neyin hastalık olup neyin olmadığını belirlenmesine dek pek çok düzeyde etkilidir (Spradley 1981; Degazon 1996; Nakojima, Mayor 1996).

İnsanların sağlıkla ilgili inanç ve uygulamaları, içinde yaşadığı toplumun kültürünün bir parçasıdır. Daha iyi sağlık hizmeti verebilmek için bakım verilen grubun hastalık ve

*Erciyes Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi e-posta: demetceylan06@gmail.com

**Yrd.Doç.Dr. Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi

sağlığı nasıl algıladığını ve buna nasıl tepki verdiğini anlamak gerekir. Toplumun sağlıkla ilgili davranışlarını geliştirebilmesinde sağlık personellerinin bu tür davranışların arkasında hangi kültürel etmenlerin yer aldığını bilmesi önemli ve gereklidir (Henkle and Kennerly 1990; Akşit 1995). Bu kapsamda, tüm sağlık ekibi üyelerinin, kültürel açıdan farklı toplum gruplarının gereksinimlerine yanıt verecek sağlık bakımını düzenleyebilmeleri için gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılarak eğitilmeleri gerekmektedir (Papadopoulos 2003).

Bakım, sağlık ekibi içinde önemli bir yeri olan hemşirelerin temel konusudur. Hemşirelik bakımı, fiziksel, psikolojik ve psikososyal gereksinimleri ile ilgili özel işlevlerini yerine getiremeyen bireye yardım ve eşlik etmektir (Rajan 1995). Farklı kültürlerden gelen bireylerin sağlık sorunları, bu sorunları algılamaları ve yardım beklentileri farklı olabilir (Seviğ 2012). Nitelikli bireysel bakım, bireyin bir bütün olarak kültürü, inançları, adetleri ve değerleri ile ilgili faktörlerin göz önüne alınması ile verilebilir (Abdullah 1995).

Son yıllarda dünyada küreselleşmenin doğrudan ya da dolaylı etkileri, savaş, bölgesel çatışmalar, yoksulluk, teknoloji ve buna bağlı olarak ulaşım ve iletişim olanaklarının gelişmesinden dolayı göç edenlerin sayısı giderek artmaktadır. Türkiye’de yaşanan bu yoğun göç süreci ekonomik, sosyal, sağlık ve kültürel sorunları beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda hemşirelik öğrencileri uygulama alanlarında farklı kültürlerden göçle gelen bireylere bakım verirken farklı sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Literatürde Türkiye’de ve yurt dışında yabancı hastalarla sağlık profesyonellerinin dış ve iç göçle gelen bireylere bakım verirken karşılaştığı sorunlara yönelik yapılan çalışmalarda bakımı etkileyen en önemli faktörün iletişim güçlüğü olduğu belirtilmektedir (Tuzcu 2014).

Bu çalışma Kayseri Eğitim Araştırma Hastanesinin Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniğinde uygulama yapan hemşirelik 3.sınıf öğrencilerinin yabancı uyruklu hastalara bakım verirken yaşadıkları güçlükleri saptamak ve öğrencilerin görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapıldı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Şekli: Araştırma, tanımlayıcı araştırma tipindedir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Araştırma Kayseri Eğitim araştırma Hastanesinin

Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniğinde 15 Ekim-18 Aralık tarihleri arasında yapıldı.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini Melikşah Üniversitesi’nde öğrenim gören ve Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Kliniğinde uygulama yapan 39 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Gönüllülük esasına dayalı olarak örneklem seçimine gidilmeden 15 Ekim-18 Aralık tarihleri arasında uygulama yapan ve sözel olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 33 öğrenci araştırma kapsamına alındı.

Veri Toplama Araçları: Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan ve iki bölümden oluşan soru formu ile toplandı. Soru formunun birinci bölümünde öğrencilerin sosyo demografik özellikleri ve yabancı dil bilgileri, ikinci bölümde yabancı uyruklu hasta bakımına yönelik öğrencilerin düşünceleri ve bakım verirken yaşadığı zorlukları belirlemeye yönelik toplamda 21 soru yer almaktadır.

Verilerin Toplanması: Veriler araştırmaya katılmayı kabul eden 33 öğrenciden, stajın son günü bire bir görüşme yöntemi ile toplandı. Formlar uygulanmadan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Anket formu her öğrenci için yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi: Elde edilen veriler SPSS 22.0 istatistiksel paket programında frekans ve yüzdeler kullanılarak değerlendirildi.

Araştırmanın Etik Yönü: Uygulamanın yapılabilmesi için; Melikşah Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından ve veri toplama aşamasından önce öğrencilere Gönüllü Olur Formundaki bilgiler okunarak öğrencilerden sözlü ve yazılı uygulama izinleri alındı.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan öğrencilerinin tanımlayıcı özellikleri değerlendirildiğinde; %81.8’i kadın ve yaş ortalamasının 20.63 olduğu belirlendi. Öğrencilerin %69.7’si bir dil bildiğini, dil bilenlerin ise %100’ü İngilizce bildiğini, %30.4’ü ise dil seviyesinin yetersiz olduğunu belirtti.

Tablo 1’ de öğrencilerin yabancı uyruklu hastalara bakım vermeye yönelik düşünceleri belirtilmiştir. Öğrencilerin %97’si eğitimleri esnasında yabancı hasta bakımına yönelik eğitim almadığını ve %93.9’u eğitiminin gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 1. Öğrencilerin Yabancı Uyruklu Hastalara Bakım Vermeye Yönelik Düşüncelerinin Dağılımı

	n	%
Yabancı uyruklu hastaya bakım vermeye yönelik eğitim alma		
Evet	1	3.0
Hayır	32	97.0
Yabancı uyruklu hastaya bakım vermeye yönelik eğitim alma gerekliliği		
Evet	31	93.9
Kararsızım	2	6.1
Bakım verilen yabancı uyruklu hasta oranı		
Yabancı hasta sayısı Türk hastadan az	11	33.3
Yabancı hasta sayısı Türk hasta sayısı ile aynı	14	42.4
Yabancı hasta sayısı Türk hasta sayısından fazla	8	24.2
Yabancı uyruklu hastaya bakım vermede zorlanma		
Evet	33	100.0
Hayır	0	0
Yabancı uyruklu hastaya bakım vermede zorlanılan alanlar*		
Veri toplama	25	75.8
Fizik muayene	11	33.3
Tedavi	16	48.5
İletişim	26	78.8
Bakım verme	21	63.6
Eğitim verme	20	60.6
Öğrencilerin yabancı uyruklu hastaya bakımını olumsuz etkileyen alanlar*		
İletişim	32	97.0
Güvensizlik	1	3.0
Şiddet	1	3.0
Eğitim	9	27.3
Veri toplama	1	3.0
Gereksinimlerini anlayamama	7	21.3
Geribildirim alamama	5	15.2

*Bir kişi birden fazla cevap vermiştir.

Öğrencilerin %42.4'ü yabancı uyruklu hasta yoğunluğunun Türk hastalarla aynı olduğunu ve öğrencilerin tamamı bakım vermede zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin yabancı uyruklu hastaya bakım vermede zorlandığı alanlar değerlendirildiğinde; %75.8'inin yabancı hastalardan veri toplamada, %33.3'ü fizik muayene yapmada, %48.5'i tedavilerini uygulamada, %78.8'si iletişim kurmada, %63.6'sı bakım vermede, %60.6'sı eğitim vermede zorluk yaşadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yabancı uyruklu hastaya bakımını olumsuz etkileyen alanlar değerlendirildiğinde; öğrencilerin %97'si iletişim sorunu yaşadığını, %27.3 eğitim veremediğini, %21.3'si kültürel farklılıklardan dolayı gereksinimleri anlayamadığını ve %15.2'si geri bildirim alamadığını ifade etmişler ve öğrencilerin %90.9'u bu sorunların hemşirelik hizmetini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Yabancı uyruklu hasta ile iletişim kurma ve çözüm önerileri değerlendirmesinde (Tablo 2); Öğrencilerin %100'ü tercüman ve %66.2'si beden dilini kullanarak hastayla iletişime geçtiğini ve %24.2'si Türkçe konuşabilen hasta yakını varsa onun aracılığıyla iletişim kurmaya çalıştığını belirtti. Çözüm önerileri kapsamında hemşirelik eğitiminde öğrencilerin %29.2'si yabancı dil eğitimi ve yabancı uyruklu hastaya bakım vermeye yönelik eğitimler olmasını ve %20.8'si beden dili eğitimi ile iletişim sağlanması konusunda eğitimler verilmesini önerdi. Hastane yönetimlerinin alabilecekleri önlemler kapsamında %53.3'ü tercüman sayısı artırılarak bütün hastalarla iletişim sağlanması, %20'si görsel materyaller basılması, %13.3'ü kaliteli bakımın sağlanmasında sağlık çalışanlarına sağlık bakımı ile ilgili temel bilgilerin yabancı dil karşılıklarının öğretilmesi gerektiğini belirtti. Ülke yönetimi bazında alınabilecek önlemler kapsamında öğrencilerin %34.6'sı hastanelere tercüman atamalarının artırılmasını, %23.1'i tek merkezde aynı dili kullanabilen personellerle bakım sağlanmasını, %7.7'si yabancı uyruklu hastaların ülkeye alınmaması gerektiğini, %7.7'si yabancı hastalara Türkçe eğitimlerin verilmesiyle yabancı hastaların daha kaliteli bakım alabileceklerini belirtti.

Tablo 2. Öğrencilerin Yabancı Uyruklu Hastaya Bakım Vermede Çözüm Yolları ve Önerilerinin Dağılımı

	n	%
Yabancı uyruklu hastalar ile iletişim kurma yolları (n:33)*		
Tercüman	33	100.0
Türkçe konuşmayı bilen hasta yakını	8	24.2
Beden dili	22	66.2
İnternet	3	9.1
Hemşirelik eğitiminde öneriler (n:24)		
Yabancı dil eğitimi	7	29.2
Beden dili eğitimi	5	20.8
Yabancı uyruklu hastaya bakım vermeye yönelik eğitim	7	29.2
Basılı görsel materyal ile eğitim	5	20.08
Hastane yönetimine öneriler (n:30)		
Tercüman sayısı arttırılmalı	16	53.3
Sağlık çalışanlarına sağlıkla ilgili yabancı kelimeler öğretilmeli	4	13.3
Görsel materyal basılmalı	6	20.0
Yabancı uyruklu hastalar aynı klinikte tedavi ve bakımı sağlanmalı	2	6.7
Yabancı dil bilen personel alımı yapılmalı	1	3.3
Sağlık çalışanlarına yabancı uyruklu hastaya bakım vermeye yönelik eğitim düzenlenmeli	1	3.3
Ülke yönetimine öneriler (n:26)		
Tek bir merkezde bakım verilmeli	6	23.1
Yabancı uyruklu hastalara ve sağlık çalışanlarına eğitim verilmeli	3	11.5
Hastanelere tercüman atanması	9	34.6
Yabancı uyrukluların ülkeye alınmaması	3	11.5
Yabancı uyruklu bireylere Türkçe'nin öğretilmesi	2	7.7
Yabancı uyruklu bireyler ülkeye alınırken sağlık kontrolünden geçirilmeli	1	3.8
Üniversitede sağlıkla ilgili bölümlere zorunlu hazırlık eğitimi verilmeli	1	3.8
Kamu çalışanlarına dil eğitimi verilmeli	1	3.8

*Bir kişi birden fazla cevap vermiştir.

Yabancı uyruklu hasta bakımına yönelik yapılan bir araştırmada öğrencilerin en çok dil problemi (46.8) ve kültürel farklılıklardan (42.1) dolayı zorluk yaşadıkları belirlenmiştir. (Tuzcu 2014). Bizim çalışmamızda ise öğrencilerin %97'si iletişim kurmada, %21.3'ü kültürel farklılıklardan dolayı zorluk yaşadığı tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada öğrencilerin sağlık eğitimi ve taburculuk eğitimi vermede bazen zorlanma oranı sırasıyla; 32.8 ve 27.3 bulunurken, bizim çalışmamızda öğrencilerin %60.6'sı eğitim vermede zorlandığı, %27.3'ü eğitim veremediği belirlenmiştir (Tuzcu 2014)

Yapılan çalışmalarda dış göçle gelmiş bireylere hemşireler ve hemşire öğrenciler tarafından sağlık bakım hizmeti sunumunda en büyük engelin iletişim sorunu olduğu ve çalışmaların iletişim sorunu üzerine odaklı olduğu görülmektedir (Tuzcu 2014; Ruppen, Bandschapp and Urwyler 2010; Jirwe, Gerrish and Emami 2010; Cioffi 2003; Gerrish 2001).

Jirwe ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada, öğrenci hemşirelerin dış göç ile gelen hastaları sorgulamada güven ve becerilerinin az olduğu, hata yapmaktan korktukları belirlenmiştir (Jirwe, Gerrish and Emami 2010). Bizim çalışmamızda da en büyük sorunun iletişim problemi olduğu belirlenmiş (%97.0) ve bu probleme yönelik öğrencilerin %53.3'i tercüman sayısı arttırılmalı önerisinde bulunmuşlardır. Yine aynı çalışmada öğrencilerin yaşadığı iletişim sorunlarını aşmak için kendilerine göre çözümler ürettiği örneğin hastanın yakınlarından yardım aldıkları, sözsüz iletişim ve el işaretlerini kullandıkları belirlenmiş ve bu durumun eğitim programındaki eksik bir alanın olmasından kaynaklı olduğu belirtilmiştir. (Jirwe, Gerrish and Emami 2010). Aynı şekilde bizim çalışmamızda da öğrencilerin %24.2'si Türkçe konuşabilen hasta yakını ile %66.2'si beden dilini kullanarak hastayla iletişime geçtikleri tespit edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada yabancı uyruklu hastalara bakım veren öğrencilerin hem kişisel olarak hem de hastaya bakım verirken farklı sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin daha çok hiç Türkçe bilmeyen hastalara bakım verirken zorlandığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak, öğrencilerin aldığı dil eğitiminin yetersiz olması, yabancı uyruklu hasta bakımına yönelik eğitim almamaları, dış göç ile Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu hastaların

Türkçe bilmemeleri, hastanede tercüman bulunmaması veya yetersiz olması hemşirelik bakımını olumsuz etkilememektedir. Bu nedenle kültürlerarası hemşirelik kavramının hemşirelik müfredatına eklenmesine yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması, mülteci olarak ülkeye alınan bireylere Türkçe eğitim verilmesi, yabancı uyruklu hastaların yoğun olarak bulunduğu hastanelerde tercüman bulundurulması ve sayılarının yeterli düzeye çıkarılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

Abdullah SN. Towards an Individualized Client's Care Implication for Education. The Transcultural Approach. Journal of Advanced Nursing 1995;22(4): 715-20.

Akşit BT. Toplum, Kültür ve Sağlık. Bertan M, Güler Ç, editör. Halk Sağlığı Temel Bilgiler. Ankara: Güneş Kitabevi Ltd. Şti.;1995.p.13-26.

Bekar M. Kültürlerarası (Transkültürel) Hemşirelik. Toplum ve Hekim 2001;16(2):136-41.

Cioffi J. Communicating with Culturally and Linguistically Diverse Patients in an Acute Care Setting: Nurses' Experiences. International Journal of Nursing Studies 2003; 40:299-306.

Degazon C. Community Health Nursing. In: Stanhope M, Lancaster J, eds. Culture diversity and community health nursing practice. Baltimore: Mosby-YearBook;1996. p.117-34.

Duffy ME. A Critique of Cultural Education in Nursing. Journal of Advanced Nursing 2001; 36(4):487-95.

Gerrish K. The Nature and Effect of Communication Difficulties Arising From Interactions Between District Nurses and South Asian Patients and Their Carers. Journal of Advanced Nursing 2001;33(5):566-74.

Henkle JO, Kennerly SM. Cultural Diversity: A Resource in Planning and Implementing Nursing Care. Public Health Nurs 1990; 7(3):145-9.

Jirwe M, Gerrish K, Emami A. Student Nurses' Experiences of Communication in Crosscultural Care Encounters. Scand J Caring Sci 2010; 24(3):436-44.

Nakojima H, Mayor F. Culture and Health. World Health 1996;49(2):3.

Papadopoulos I. The Papadopoulos, Tilki and Taylor Model for the Development of Cultural Competence in Nursing. Journal of Health, Social and Environmental Issues 2003;4(1) :5-7.

Rajan MFJ. Transcultural Nursing: A Perspective Derived from Jean-Paul Sartre. Journal of Advanced Nursing 1995;22(3): 455-90.

Ruppen W, Bandschapp O, Urwyler A. Language Difficulties in Outpatients and Their Impact on a Chronic Pain Unit in Northwest Switzerland. Swiss Med Wkly 2010;140(17-18): 260-64.

Seviğ Ü, Tanrıverdi G. Kültürlerarası Hemşireliğin Tanımı, Amacı, Önemi ve Tarihsel Gelişimi, Kültürlerarası Hemşirelik, 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Kitabevi, 2012.p.109-14

Spradley BW. Community health nursing concepts and practice. Boston: Little Brown And Company; 1981.p.553-69.

Şahin HN, Bayram OG, Avcı D. Kültürlere Duyarlı Yaklaşım: Kültürlerarası Hemşirelik, Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2009;6(1):2-7.

Tuzcu A. Göç Alan Antalya İlinde Hemşirelik Öğrencilerinin Kişisel Olarak Ve Uygulama Alanında Göçle Gelen Bireylere Bakım Verirken Yaşadığı Sorunlar. International Journal of Human Sciences 2014; 11(1): 535-50.